

Stanovení a sledování kritických bodů při produkci rozmnožovacího materiálu

Před vydáním rostlinolékařského pasu (v případě sadby brambor návěsky) je oprávněný provozovatel povinen určit a sledovat body svého produkčního procesu a body týkající se přemísťování rostlin, rostlinných produktů a jiných předmětů, které jsou kritické

- z hlediska možnosti výskytu a šíření karanténních škodlivých organismů pro EU (**KŠO**), škodlivých organismů podléhajících opatřením podle čl. 30 nařízení (EU) 2016/2031* ([informace o těchto škodlivých organismech poskytuje ÚKZÚZ na svých internetových stránkách](#)), regulovaných nekaranténních škodlivých organismů (**RNŠO**), ve vhodných případech i [KŠO pro chráněné zóny](#) (pokud je záměr dodávat rozmnožovací materiál do chráněných zón v EU, vymezených vůči určitým KŠO, a tento materiál je možným hostitelem příslušného škodlivého organismu,
- z hlediska souladu s opatřeními stanovenými proti šíření těchto škodlivých organismů (ŠO).

* Škodlivé organismy (většinou nové pro území EU), které nejsou v seznamu karanténních škodlivých organismů pro EU, ale proti jejichž zavlékání a šíření byla na omezenou dobu přijata opatření prováděcími akty Komise; tato opatření byla dříve vydávána formou prováděcích rozhodnutí Komise a pro území ČR zaváděna formou nařízení ÚKZÚZ, podle nové legislativy jsou tato opatření vydávána formou přímo platných prováděcích nařízení Komise.

Oprávněný provozovatel – registrovaný provozovatel oprávněný ÚKZÚZ k vydávání rostlinolékařských pasů v souladu s článkem 89 nařízení (EU) 2016/2031.

Tyto kritické body jsou de facto procesy, které se mohou lišit v závislosti na konkrétním produkčním procesu dané provozovny. Následující text tedy není úplným výčtem kritických bodů, ale má sloužit oprávněným provozovatelům jako podklad pro jejich stanovení.

I. Sledování kritických bodů během produkce rozmnožovacího materiálu lesních dřevin (semena, sazenice, semenáčky)

a) Původ materiálu

- *Vhodnost místa původu dle příslušné legislativy*
- *Z oblastní prostých příslušných ŠO*
- *Z oblastí, ve kterých po určité časové období nebyl zaznamenán výskyt příslušných ŠO*
- *Výskyt příslušných RNŠO nepřesáhl stanovenou prahovou hodnotu*

b) Plán, způsob pěstování

- *Venkovní stanoviště*
- *Uzavřené prostory*
- *Počet rostlin na plochu (hustota porostu)*
- *Prostorová izolace*

- Možnost napadení rozmnožovacího materiálu příslušnými ŠO z okolních lesních porostů
 - Možnost napadení (infikování) rozmnožovacího materiálu při pěstebních postupech (zálivka, ošetřování)
 - Časové vymezení pěstování rozmnožovacího materiálu (od výsevu, či výsadby do expedice)
 - Zdravotní stav rozmnožovacího materiálu
- c) Přemísťování a manipulace s rostlinami
- Zachování druhové čistoty
 - Riziko napadení, infekce ŠO
- d) Hygiena, očista strojů a mechanizace
- Očista strojů, nářadí, pracovní obuvi po pěstebních zásazích (v případě potřeby)
 - Nakládání s rostlinným odpadem (s vyřazenými, uschlými a nemocnými rostlinami je nutné nakládat tak, aby nedošlo ke kontaminaci zdravých rostlin z tohoto odpadu)
 - Skladování dřevěného obalového materiálu (s dřevěným obalovým materiálem, např. s paletami použitými při přepravě rozmnožovacího materiálu, je nutno nakládat obezřetně, aby se zabránilo možnosti napadení pěstovaných dřevin KŠO přenosnými tímto materiálem)
- e) Expedice rozmnožovacího materiálu
- Vizuální příznaky napadení ŠO (usychání, nepravidelnosti růstu, barevné změny)
- f) Doprava, průvodní doklady
- Zamezení kontaminace, napadení rostlin ŠO
 - Čistota nákladového prostoru dopravního prostředku
 - Předepsané doklady se všemi náležitostmi včetně RL pasů

II. Sledování kritických bodů během produkce rozmnožovacího materiálu ovocných rostlin

- a) Původ materiálu
- Vlastní produkce, materiál nakoupený původem z ČR, EU, třetí země
 - Z oblastí prostých příslušných ŠO
 - Z oblastí, ve kterých po určité časové období nebyl zaznamenán výskyt příslušných ŠO
 - Výskyt příslušných RNŠO nepřesáhl stanovenou prahovou hodnotu
- b) Plán, způsob pěstování
- Půda prostá příslušných ŠO
 - Počet rostlin na plochu (hustota porostu)

- *Dostatečná izolace rozmnožovacího materiálu (zvláště u rostlin dodaných z oblastí s výskytem KŠO, jehož hostiteli jsou dané rostliny)*
- *Možnost napadení rozmnožovacího materiálu příslušnými ŠO z okolí školky*
- *Možnost napadení (infikování) rozmnožovacího materiálu při pěstebních postupech (zálivka, ošetřování, roubování, očkování, řez)*
- *Časové vymezení pěstování rozmnožovacího materiálu (od výsevu, či výsadby do expedice)*
- *Zdravotní stav rozmnožovacího materiálu (podnoží, roubů, oček, výpěstků)*

c) Přemísťování a manipulace s rostlinami, hygiena, očista strojů a mechanizace

- *Zachování druhové a odrůdové čistoty*
- *Riziko napadení, infekce ŠO*
- *Očista strojů, nářadí, pracovní obuvi po pěstebních zásazích (v případě potřeby)*
- *Dodržování hygienických pravidel při pěstebních postupech*
- *Nakládání s rostlinným odpadem (s vyřazenými, uschlými a nemocnými rostlinami je nutné nakládat tak, aby nedošlo ke kontaminaci zdravých rostlin z tohoto odpadu)*
- *Skladování dřevěného obalového materiálu (s dřevěným obalovým materiálem, např. s paletami použitými při přepravě rozmnožovacího materiálu, je nutno nakládat obezřetně, aby se zabránilo možnosti napadení pěstovaných dřevin KŠO přenosnými tímto materiálem)*

d) Činnosti při balení, skladování a přepravě

- *Zamezení kontaminace, napadení rostlin ŠO*
- *Čistota nákladového prostoru dopravního prostředku*
- *Předepsané doklady se všemi náležitostmi včetně RL pasů*

III. Sledování kritických bodů během produkce rozmnožovacího materiálu v okrasných školkách

a) Původ materiálu

- *Vlastní produkce, materiál nakoupený původem z ČR, EU, třetí země*
- *Z oblastí prostých příslušných ŠO*
- *Během vegetačního období nebyl pozorován výskyt příslušných ŠO*
- *Výskyt příslušných RNŠO nepřesáhl stanovenou prahovou hodnotu*

b) Plán, způsob pěstování

- *Dodržení minimálního časového odstupu a prostorové izolace (izolace by se měla týkat zvláště rostlin dodaných z oblastí s výskytem KŠO, jehož hostiteli jsou dané rostliny)*
- *Půda prostá příslušných ŠO*
- *Počet rostlin na plochu (hustota porostu)*
- *Možnost napadení rozmnožovacího materiálu příslušnými ŠO z okolí školky*

- *Možnost napadení (infikování) rozmnožovacího materiálu při pěstebních postupech (zálivka, ošetřování, roubování, očkování, řez)*
 - *Časové vymezení pěstování rozmnožovacího materiálu (od výsevu, či výsadby do expedice)*
 - *Zdravotní stav rozmnožovacího materiálu (podnoží, roubů, oček, výpěstků)*
- c) Přemísťování a manipulace s rostlinami
- *Zachování druhové a odrůdové čistoty*
 - *Riziko napadení, infekce ŠO*
- d) Hygiena, očista strojů a mechanizace
- *Očista strojů, nářadí, pracovní obuvi po pěstebních zásazích (v případě potřeby)*
 - *Dodržování hygienických pravidel při pěstebních postupech*
 - *Nakládání s rostlinným odpadem (s vyřazenými, uschlými a nemocnými rostlinami je nutné nakládat tak, aby nedošlo ke kontaminaci zdravých rostlin z tohoto odpadu)*
 - *Skladování dřevěného obalového materiálu (s dřevěným obalovým materiálem, např. s paletami použitými při přepravě rozmnožovacího materiálu, je nutno nakládat obezřetně, aby se zabránilo možnosti napadení pěstovaných dřevin KŠO přenosnými tímto materiálem)*
- e) Expedice rozmnožovacího materiálu
- *Výpěstky nevykazují žádné příznaky napadení ŠO a splňují další kvalitativní požadavky na rozmnožovací materiál*
- f) Doprava, průvodní doklady
- *Zamezení kontaminace, napadení rostlin ŠO*
 - *Čistota nákladového prostoru dopravního prostředku*
 - *Předepsané doklady se všemi náležitostmi včetně RL pasů*

IV. Sledování kritických bodů během produkce rozmnožovacího materiálu květin ve sklenících

- a) Původ materiálu
- *Vlastní produkce, materiál nakoupený původem z ČR, EU, třetí země*
 - *Z oblastí prostých příslušných ŠO*
 - *Z oblastí, ve kterých po určité časové období nebyl zaznamenán výskyt příslušných ŠO*
 - *Výskyt příslušných RNŠO nepřesáhl stanovenou prahovou hodnotu*
- b) Plán, způsob pěstování
- *Dodržení minimálního časového odstupu a prostorové izolace (izolace by se měla týkat zvláště rostlin dodaných z oblastí s výskytem KŠO, jehož hostiteli jsou dané rostliny)*
 - *Půda prostá příslušných ŠO*
 - *Počet rostlin na plochu (hustota porostu)*

- Možnost napadení rozmnožovacího materiálu příslušnými ŠO z okolí školky
 - Možnost napadení (infikování) rozmnožovacího materiálu při pěstebních postupech (zálivka, ošetřování, přesazování, hrnkování, řez)
 - Časové vymezení pěstování rozmnožovacího materiálu (od výsevu, či výsadby do expedice)
 - Zdravotní stav rozmnožovacího materiálu (mladých rostlin, výpěstků)
- c) Přemísťování a manipulace s rostlinami
- Zachování druhové a odrůdové čistoty
 - Riziko napadení, infekce ŠO
- d) Hygiena, očista strojů a mechanizace
- Dodržování hygienických pravidel při pěstebních postupech
 - Očista a v případě potřeby dezinfekce veškerého nářadí a mechanizace
 - Nakládání s rostlinným odpadem (s vyřazenými, uschlými a nemocnými rostlinami je nutné nakládat tak, aby nedošlo ke kontaminaci zdravých rostlin z tohoto odpadu)
- e) Expedice rozmnožovacího materiálu
- Balení takovým způsobem, aby bylo zamezeno přenosu a šíření ŠO
- f) Doprava, průvodní doklady
- Zamezení kontaminace, napadení rostlin ŠO
 - Čistota nákladového prostoru dopravního prostředku
 - Předepsané doklady se všemi náležitostmi včetně RL pasů

V. Sledování kritických bodů během produkce rozmnožovacího materiálu zeleniny

- a) Použité osivo, původ a kvalita vegetativních částí rostlin
- Vlastní produkce, materiál nakoupený původem z ČR, EU, třetí země
 - Porost, ze kterého osivo a vegetativní části rostlin pochází, byl vizuálně ve vhodných termínech prohlédnut a shledán prostým příslušných ŠO
 - Osivo a vegetativní části rostlin byly úředně testovány na přítomnost příslušných ŠO
- b) Plán, způsob pěstování
- Výsev, přepichování, sázení a použitý substrát
 - Zamezení přenosu ŠO během zakládání porostu
 - Možnost napadení (infikování) rozmnožovacího materiálu při pěstebních postupech (zálivka, ošetřování, roubování, očkování, řez)
 - Časové vymezení pěstování rozmnožovacího materiálu (od výsevu, či výsadby do expedice)
 - Zdravotní stav rozmnožovacího materiálu
 - Dodržení minimálního časového odstupu a prostorové izolace
- c) Manipulace s rostlinami

- *Zachování druhové a odrůdové čistoty*
- *Riziko přenosu ŠO*

d) **Hygiena**

- *Očista veškerého nářadí a mechanizace*
- *Nakládání s rostlinným odpadem (s vyřazenými, uschlými a nemocnými rostlinami je nutné nakládat tak, aby nedošlo ke kontaminaci zdravých rostlin z tohoto odpadu)*

e) **Balení**

- *Balení takovým způsobem, aby bylo zamezeno přenosu a šíření ŠO*

f) **Skladování**

- *Vyhovující skladovací prostory pro skladování osiva a sazenic*
- *Podmínky, které umožní zachovat požadované kvalitativní a fyto-sanitární parametry materiálu*
- *Zamezení napadení, infekce materiálu*

g) **Doprava, průvodní doklady sazenic zeleniny,**

- *Zamezení kontaminace, napadení rostlin ŠO*
- *Čistota nákladového prostoru dopravního prostředku*
- *Předepsané doklady se všemi náležitostmi včetně RL pasů*

VI. Sledování kritických bodů během produkce rozmnožovacího materiálu bramboru

Povinnosti dodavatele (oprávněného provozovatele):

- Stanovit a sledovat kritické body.
- Odpovídá za vedení záznamů o jejich sledování.
- Pokud pro dodavatele množí sadbu bramboru jiný, registrovaný provozovatel (množitel), dodavatel písemně určí u tohoto množitele/množitelů kritické body a zajistí jejich sledování a vedení záznamů o této činnosti.
Poznámka: V případě že množitel množí rozmnožovací materiál pro více dodavatelů, může (je-li to možné) za jednotlivé dodavatele s jejich souhlasem stanovit stejné kritické body dle svých znalostí daného množitelského podniku. Musí však být zřejmé, za jaké dodavatele jsou kritické body stanoveny, aby byla splněna povinnost dodavatelů stanovit tyto body.
- Musí uchovávat záznamy o sledování kritických bodů (v papírové anebo elektronické podobě) po dobu minimálně tří let. V případě rozmnožovacího materiálu bramboru je potřebné, aby byly záznamy dostupné u příslušného množitele/množitelů kvůli ověření, příp. kontrole ze strany ÚKZÚZ.

Četnost sledování kritických bodů ani způsob zápisu (forma a obsah vedení záznamu) nejsou legislativou stanoveny. Sledování by ale mělo proběhnout minimálně jednou ročně, nejlépe však vždy, když dojde k procesu, při kterém může dojít k zavlečení nebo šíření regulovaných ŠO.

Záznam o sledování kritických bodů by měl obsahovat tyto doporučené informace:

- které kritické body byly sledovány;

- datum, kdy bylo sledování provedeno;
- výsledek sledování.

Vzor zápisu kritických bodů u sadbových brambor je dostupný v odkazu <http://eagri.cz/public/web/ukzuz/portal/osivo-a-sadba/certifikace/sadba-brambor/>. Jedná se o přílohu č. 3 z metodického pokynu č. 32 Odboru osiv a sadby ÚKZÚZ.

Vzor zápisu i vzor pro stanovení kritických bodů nejsou z právního hlediska závazné (jsou pouze doporučeními ÚKZÚZ). Kritické body jsou de facto procesy, které se mohou lišit podle konkrétního množitele, proto v uvedeném vzoru nemusí být jejich úplný výčet (vzor má sloužit dodavateli jako podklad pro jejich stanovení). Kritické body jsou v tomto vzoru rozděleny na dvě skupiny:

1) Kritické body, které sleduje ÚKZÚZ v rámci uznávacího řízení na porost/sadbu (regulováno legislativou)

- Sadba z vlastní produkce, sadba nakoupená původem z ČR nebo EU
- Předepsané doklady se všemi náležitostmi včetně rostlinolékařských pasů
- Zdravotní stav rozmnožovacího materiálu k výsadbě
- Pozemky určené k pěstování prosté regulovaných ŠO (např. hád'átek bramborového a nažloutlého)
- Vhodnost místa/stanoviště produkce dle příslušné legislativy (např. UPO u základního rozmnožovacího materiálu a rozmnožovacího materiálu předstupňů)
- Z míst/stanovišť produkce prostých regulovaných ŠO (např. zde nejsou nařízena příslušná MRO, absence regulovaných ŠO byla potvrzena úředním průzkumem a testováním např. vzorků půdy apod.)
- Dodržení minimálního časového odstupu od předchozího pěstování bramboru a prostorové izolace na pěstebních plochách (možnost napadení příslušnými ŠO z okolních porostů bramboru)
- Výskyt RNSO nepřesáhl stanovené prahové hodnoty (povolená % výskytu) pro jednotlivé kategorie/generace sadby
- Porost, ze kterého sadba pochází, byl vizuálně ve vhodných termínech prohlédnut (přehledky porostu během vegetace a přehledka po jejím ukončení) a shledán prostým regulovaných ŠO
- Hlízy a příp. i části rostlin byly úředně laboratorně testovány ÚKZÚZ (příp. v ÚKZÚZ schválené laboratoři, kdy příslušné vzorky byly odebrány pod dohledem ÚKZÚZ) na přítomnost regulovaných ŠO a shledány prostými regulovaných ŠO
- ÚKZÚZ vydal Uznávací list nebo Rozhodnutí o neuznání na danou sadbu/porost

2) Kritické body, které nejsou součástí uznávání porostu/sadby a za jejichž sledování zodpovídá dodavatel (neregulováno legislativou)

Plán, způsob pěstování

- Možnost napadení (infikování) rozmnožovacího materiálu při pěstebních postupech (např. ošetřování na základě monitoringu výskytu ŠO, včasné ošetření proti vektorům, správně načasovaná desikace porostu, včasné selekce = negativní výběry, případná závlaha s ohledem na bakterii *Ralstonia solanacearum*)
- Dodržování správných agrotechnických zásad (příprava sadby, včasnost výsadby, správná výživa)
- Rozdělení hospodářského území podniku do více míst produkce brambor jako preventivní opatření proti výskytu karanténních bakterií

Manipulace s hlízkami a rostlinným odpadem včetně přemístování

- Zachování odrůdové čistoty
- Rozlišení jednotlivých partií
- Zamezit riziku napadení, infekci regulovanými ŠO během manipulace
- Nakládání s rostlinným odpadem (s vyřazenými a nemocnými rostlinami či hlízkami je nutné nakládat tak, aby nedošlo ke kontaminaci zdravých rostlin či hlízk z tohoto odpadu)

Hygiena, očista strojů a mechanizace

- Mechanická očista a dezinfekce strojů, náradí, pracovní obuvi po pěstebních zásazích (v případě potřeby)
- Dodržování hygienických pravidel při pěstebních postupech (např. při rozdělení hospodářského území podniku do více míst produkce brambor jako preventivní opatření proti výskytu karanténních bakterií)
- Místo skladování, závěrečná posezonní očista a dezinfekce obalového materiálu opakovaně používaného pro přepravu rozmnožovacího materiálu (bedny, palety)
- Závěrečná posezonní očista a dezinfekce prázdných skladovacích prostor, příjmové a třídící linky

Expedice rozmnožovacího materiálu

- Hlízky nevykazují žádné příznaky napadení regulovanými ŠO a splňují další obecně platnými předpisy stanovené kvalitativní požadavky na rozmnožovací materiál

Balení, skladování, přeprava

- Oddělené skladování jednotlivých partií
- Zamezení napadení, infekce hlízk regulovanými ŠO
- Zamezení přenosu a šíření regulovaných ŠO
- Vyhovující skladovací prostory pro skladování hlízk (umožňující zachovat požadované kvalitativní a fytosanitární parametry – např. správná teplota, vlhkost ad.)
- Šetrné zacházení s hlízkami při třídění partií apod.
- Balení pouze do nových, nepoužitých obalů
- Čistota nákladového prostoru dopravního prostředku

Poznámka o ověřování ze strany ÚKZÚZ:

Vedení evidence kritických bodů ověřuje inspektor při 3. přehlídce. Při tomto ověření potvrdí předložený dokument razítkem a podpisem. Pokud budou kritické body prokazatelně stanoveny a záznamy o jejich sledování budou prokazatelně vedeny, lze konstatovat, že výše uvedené povinnosti dodavatel plní. Pokud by bylo zjištěno, že kritické body nejsou stanoveny, anebo nejsou vedeny záznamy o jejich sledování, jednalo by se o neplnění povinností dodavatele.

Verze z listopadu 2021 (změna u rozmnožovacího materiálu bramboru).